

Kymmenen askelta kohti toimivaa kodin ja koulun yhteistyötä

KIRJAUKSISTA KÄYTÄNTÖÖN

SISÄLLYS

Kymmenen askelta kohti toimivaa kodin ja koulun yhteistyötä

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN JOHTAMINEN	YHTEISET PERIAATTEET JA TOIMINTATAVAT	AVOIN JA VANHEMMAT TERVETULLEEKSI TOIVOTTAVA TOIMINTAKULTTUURI	VANHEMPIEN OSALLISUUS KOULUSSA	TOIMIVA VIESTINTÄ	VUORO-VAIKUTTEISET VANHEMPAIN-ILLAT JA MUUT TAPAHTUMAT	VANHEMPAIN-TAPAAMISET	VANHEMPAIN-TOIMINTAA LUOKASSA JA KOULUSSA	YHDEN-VERTAISUUS KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖSSÄ	MEIDÄN KOULUN KEHITTÄMISTAVOITTEET
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
SIVU 4	SIVU 5	SIVU 7	SIVU 9	SIVU 12	SIVU 15	SIVU 18	SIVU 20	SIVU 23	SIVU 26

LUKIJALLE

Jokainen koulu, opettaja ja rehtori tekee yhteistyötä vanhempien kanssa. Voisivatko vanhemmat olla entistä vahvempi voimavara ja resurssi kouluyhteisössä? Kymmenen askelta kohti toimivaa kodin ja koulun yhteistyötä on työkalu, joka kannustaa pohtimaan kehittämisen kohteita ja ottamaan askelia kohti parempaa ja toimivampaa yhteistyötä.

Askel kerrallaan

Jokaisessa luvussa käsitellään yhtä kodin ja koulun yhteistyön teemaa. Tsekkauslistan avulla voitte pohtia kutakin teemaa omassa koulussanne ja löydätte tietoa, vinkkejä ja toimintaideoita teeman toteuttamiseen. Askelmerkkien läpikäyminen auttaa hahmottamaan kodin ja koulun yhteistyön toteutumista omassa kouluyhteisössä: mikä toimii, missä ollaan nyt, mitä pitäisi kehittää, mitä kohti haluamme pyrkiä? Viimeisessä luvussa kootaan kodin ja koulun yhteistyön kehittämisen tarpeet.

Koulun, vanhempien ja oppilaiden näkemysten selvittäminen

Kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen on yhteinen asia. On tärkeää kuulla koulun henkilökunnan, vanhempien ja oppilaiden kokemuksia ja näkemyksiä. Tätä työkalua voivat käyttää sekä koulun henkilökunta että vanhemmat. Lopuksi on hyvä koota eri osapuolten näkemykset yhteen kehittämisen pohjaksi.

- Koulun henkilökunta, vanhemmat ja oppilaat käsittelevät teemoja ensin omilla tahoillaan, sen jälkeen näkemykset ja kehittämisideat tuodaan yhteen.
- Järjestetään työpajoja, joissa temoja käsitellään yhdessä.
- Keskustellaan teemoista vanhempainilloissa.
- Tehdään verkkokysely tai kootaan muulla vapaamuotoisella menetelmällä eri osapuolten näkemyksiä kodin ja koulun yhteistyöstä.

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖN JOHTAMINEN

Kodin ja koulun yhteistyö edellyttää johtamista. Rehtori tai johtaja on avainasemassa kotien kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa. Rehtorin myönteinen asenne ja tuki ovat hyvin toimivan kodin ja koulun yhteistyön perusta. Rehtori voi omalla toiminnallaan vaikuttaa merkittävästi siihen, minkälaisen merkityksen yhteistyö koulussa saa.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Rehtori kannustaa koulun henkilökuntaa ja vanhempia yhteistyöhön.
- ✓ Vanhempien osallisuus toteutuu koulun rakenteissa.
- ✓ Opettajat ja koulun muu henkilökunta saavat tukea ja välineitä vanhempien kohtaamiseen sekä kodin ja koulun yhteistyön toteuttamiseen.
- ✓ Kodin ja koulun yhteistyön toteutumista arvioidaan.

Kodin ja koulun yhteistyö edellyttää johtamista. Rehtori on avainasemassa kotien kanssa tehtävän yhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään kodin ja koulun yhteistyön keskeiset periaatteet, joiden käytännön toteutus suunnitellaan kouluissa. Koulussa tarvitaan henkilökunnan ja vanhempien yhteistä keskustelua yhteistyön arvopohjasta ja sitä ohjaavista periaatteista. Kodin ja koulun yhteistyön toteutumista tulee myös arvioida.

Rehtori aktiivinen toimija

Rehtorin myönteinen asenne ja tuki ovat hyvin toimivan kodin ja koulun yhteistyön edellytyksiä. Rehtorin on tärkeä kannustaa vanhempia osallistumaan kodin ja koulun yhteistyöhön ja vanhempaintoimintaan sekä mahdollistaa yhteisöllinen kohtaaminen. Rehtori voi viestiä van-

hemmille säännöllisesti mahdollisuuksista osallistua koulun toimintaan, sen kehittämisen ja arkeen, sekä varmistaa että henkilökunta suhtautuu myönteisesti yhteistyön rakentamiseen.

Vanhempien osallisuus koulun rakenteissa

Rehtorin tehtävä on huolehtia, että vanhempien osallisuus toteutuu koulun rakenteissa (yhteisöllisessä oppilashuollossa, koulun toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä ja kodin ja koulun yhteistyön kehittämisessä). Esimerkiksi yhteisöllinen oppilashuolto on luonteva paikka ottaa vanhemmat mukaan koulun toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

YHTEISET PERIAATTEET JA TOIMINTATAVAT

Vaikka jokainen koulu ja opettaja tekee kodin ja koulun yhteistyötä omalla tavallaan, toimintatapojen tulee olla riittävän yhtenäisiä ja perustua yhteistyötä ohjaaviin asiakirjoihin. Kouluyhteisössä on tärkeää käydä keskustelua kodin ja koulun yhteistyön tarkoituksesta ja tavoitteista sekä sopia yhteisistä periaatteista. Myös vanhempien on tärkeää voida osallistua tähän keskusteluun.

Perusopetuslaki edellyttää, että opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Kodin ja koulun yhteistyön keskeiset periaatteet määritellään **Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014)**. Perusteissa kodin ja koulun yhteistyötä käsitellään omana erillisenä luvunaan. Sen lisäksi huoltajien osallisuus ja kodin ja koulun yhteistyö nostetaan esiin monessa muussa kohdassa. On tärkeää, että koulussa tunnetaan perusteiden yhteistyötä koskevat linjaukset.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Koulussa tunnetaan opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman kodin ja koulun yhteistyötä koskevat linjaukset.
- ✓ Koulussa keskustellaan kodin ja koulun yhteistyön tarkoituksesta, tavoitteista ja yhteistyötä ohjaavista periaatteista.
- ✓ Koulussa on yhteisesti sovitut toimintatavat, miten kodin ja koulun yhteistyötä tehdään ja kuinka vanhempia kohdataan.
- ✓ Kodin ja koulun yhteistyön keskeiset teemat ja toteuttamistavat kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.
- ✓ Kodin ja koulun yhteistyötä suunnitellaan ja kehitetään yhdessä vanhempien kanssa.

VINKKEJÄ YHTEISTEN TOIMINTATAPOJEN LUOMISEEN

- Keskustelkaa opettajainkokouksessa opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman kodin ja koulun yhteistyön linjauksista ja niiden merkityksestä omassa kouluyhteisössä.
- Kerätkää vanhempien näkemyksiä kodin ja koulun yhteistyöstä. Tehkää vanhemmille aiheesta kysely tai keskustelkaa siitä vanhempainillassa.
- Sopikaa koulun yhteisistä kodin ja koulun yhteistyön periaatteista ja toimintatavoista.
- Nostakaa lukuvuosisuunnitelmaan kodin ja koulun yhteistyön teemoja, painopistealueita, tapahtumia ja vanhempainyhdistyksen toimintaa.

Kodin ja koulun yhteistyön keskeiset periaatteet opetussuunnitelman perusteissa

- Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.
- Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus.
- Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatusyhteyden tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa.
- Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.
- Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Käytännön toteutus paikallisessa opetussuunnitelmassa ja lukuvuosisuunnitelmassa

Kodin ja koulun yhteistyön keskeiset tavoitteet ja käytännön toteutus täsmennetään paikallisessa opetussuunnitelmassa ja koulujen lukuvuosisuunnitelmissa.

Paikallinen opetussuunnitelma ohjaa kouluissa tehtävää kodin ja koulun yhteistyötä. Mitä enemmän yhteistyötä on siinä avattu, sitä parempi tuki se on kouluille ja opettajille. Se viestii myös vanhemmille, miten kodin ja koulun yhteistyötä lapsen koulussa tehdään.

Lukuvuosisuunnitelmassa täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan koulussa lukuvuoden aikana. Siinä on hyvä tarkentaa myös kodin ja koulun yhteistyön käytännön toteutusta ja nostaa esiin lukuvuoden tärkeitä teemoja yhteistyön näkökulmasta. Vanhempainyhdistyksen toimintaa kannattaa suunnata tukemaan kouluyhteisön yhteisiä tavoitteita ja nostaa toiminta näkyviin myös lukuvuosisuunnitelmaan.

AVOIN JA VANHEMMAT Tervetulleeksi TOIVOTTAVA TOIMINTAKULTTUURI

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa merkittävästi siihen, millaiseksi vanhempien osallisuus ja kodin ja koulun yhteistyö koulun arjessa muotoutuvat. Avoin ja vuorovaikutteinen toimintakulttuuri sekä kouluyhteisöön kuulumisen kokemus ovat myös vanhemmille tärkeitä ja kannustavat heitä osallistumaan koulun toimintaan.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Vanhemmat nähdään koulussa voimavarana ja resurssina.
- ✓ Vanhemmille viestitään, että he ovat tervetulleita kouluun.
- ✓ Vanhemmille järjestetään matalan kynnyksen tilaisuuksia osallistumiseen.
- ✓ Koulun toiminnasta viestitään aktiivisesti vanhemmille.
- ✓ Vanhemmat otetaan mukaan kehittämään koulun toimintakulttuuria.

Koulun toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Se näkyy kaikessa kouluyhteisön käytännöissä ja toiminnassa. Perusopetuksessa kaikki koulun käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Toimintakulttuuria kehitetään yhdessä

Toimintakulttuuri ei ole pysyvä, vaan sitä voidaan kehittää ja muuttaa. Koulun toimintakulttuurin kehittämisen peruslähtökohta on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu, johon myös oppilaiden ja vanhempien tulee voida osallistua. Oppilaiden ja vanhempien osallisuudelle kannattaa etsiä omaan kouluun sopivia tapoja.

Koulu voi viestiä monin tavoin, että vanhemmat ovat osa kouluyhteisöä ja tervetulleita mukaan koulun toimintaan. Vanhempien rohkaisu ja kannustus, aktiivinen viestintä koulun toiminnasta, avoimet ovet ja matalan kynnyksen tilaisuudet kutsuvat vanhempia osallistumaan.

Toimintakulttuurilla vaikutusta vanhempien osallisuuteen

Koulun toimintakulttuuri vaikuttaa siihen, ketkä vanhemmat osallistuvat koulun tilaisuuksiin ja tapahtumiin. Usein kaikille vanhemmille tarjotaan yhdenvertaisuutta tavoitellen samoja kohtaamisen paikkoja ja ollaan huolissaan niistä vanhemmista, ”jotka eivät koskaan osallistu”. Sen sijaan olisi hyvä etsiä erilaisia tapoja kohdata ja tavoittaa erilaisia vanhempia ja pohtia, ovatko jotkut vanhemmat vaikeasti tavoitettavia vai onko koulu toimijana ja palveluna vaikeasti tavoitettava osalle vanhemmista.

Koulun toimintakulttuuri ei synny itsestään. Siihen tarvitaan konkreettisia tekoja. Toimintakulttuuri muuttuu hitaasti, mutta kaikki kouluyhteisön jäsenet, myös vanhemmat, voivat osaltaan vaikuttaa haluttuun muutokseen.

VINKKEJÄ TOIMINTAKULTTUURIN KEHITTÄMISEEN

- Keskustelkaa kouluyhteisössä ja vanhempainillassa koulun toimintakulttuurista - minkälaisena se näyttäytyy kodin ja koulun yhteistyön ja vanhempien osallisuuden näkökulmasta?
- Kannustakaa vanhempia osallistumaan koulun toimintaan. Rehtori voi omalla viestinnällään toivottaa vanhemmat tervetulleeksi kouluun. Opetajan kannattaa rohkaista ja kannustaa vanhempia omissa viesteissään, vanhempainilloissa ja henkilökohtaisissa tapaamisissa.
- Tehkää vanhemmille koulun ja luokan arkea ja pedagogiikkaa tutuksi erilaisia viestintäkanavia hyödyntäen (Wilma, blogit, twitter, instagram, facebook, jne.).
- Järjestäkää vanhemmille matalan kynnyksen kohtaamisia ja tilaisuuksia tulla kouluun, esimerkiksi yhteisiä juhlia, teemapäiviä, liikuntatapahtumia, peli-iltoja, pop up -koulupäiviä, Kodin ja Koulun Päiviä tai perheilloja.

VANHEMPIEN OSALLISUUS KOULUSSA

Vanhempien osallisuus on tärkeä osa koulun toimintakulttuuria. Vanhempien osallisuus koulussa voi tarkoittaa monenlaisia asioita: oman lapsen koulunkäynnin ja oppimisen tukemista, vanhempaintoimintaa ja kouluhyvinvoinnin vahvistamista tai koulun kehittämiseen osallistumista. Kun vanhemmat otetaan mukaan kouluyhteisöön, he sitoutuvat tukemaan koulun tavoitteita ja toimintaa ja oppivat arvostamaan koulua.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Koulussa tunnistetaan vanhempien osallisuuden tasot: oppilas, luokka, koulu ja kunta.
- ✓ Vanhemmat ovat aktiivisesti mukana oman lapsen koulunkäyntiin liittyvissä keskusteluissa, suunnittelussa ja päätöksissä.
- ✓ Koulussa kannustetaan ja tuetaan luokkatason vanhempaintoimintaa.
- ✓ Koulussa toimii vanhempainyhdistys, vanhempaintoimikunta tai vastaava.
- ✓ Vanhemmat ovat mukana kehittämässä koulun toimintaa.

'Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria', Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) todetaan. Vanhempien osallisuutta on hyödyllistä tarkastella oppilaan, luokan ja koulun tasolla.

Vanhempien osallisuus oppilaan tasolla

Vanhempien osallisuus ja mukanaolo oman lapsen koulunkäyntiä koskevilla keskusteluilla, suunnittelulla ja päätöksissä on itsestään selvää. Yhteistyön merkitys korostuu oppilaan koulupolun nivelvaiheissa – koulua aloitettaessa, yläkoulun alkaessa ja toiselle asteelle siirryttäessä, sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Vanhempien kiinnostus ja mukanaolo lapsen koulunkäynnissä ja koulussa

kannustaa ja innostaa lasta opiskelemaan. Vanhemmille osallisuus antaa tietoa lapsen koulunkäynnistä ja välineitä sen tukemiseen yhdessä opettajan ja koulun muun henkilökunnan kanssa. Opettaja saa vanhemmilta tukea oppilaan tuntemukseen sekä oppimisen ja opiskelun suunnitteluun.

Vanhemmilla on tärkeä tehtävä kannustaa ja tukea lapsen oppimista ja koulunkäyntiä myös kotona. Tähän vanhemmat toivovat opettajilta konkreettisia vinkkejä. Koulussa on tärkeää tunnistaa, että kaikkien oppilaiden vanhemmilla ei ole voimavaroja tai resursseja lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Tällöin yhteistyön merkitys ja vanhempien tukemisen tarve korostuu ja usein tarvitaan myös monialaista yhteistyötä.

// Koulu- yhteisöä rakennetaan yhdessä

Vanhempien osallisuus luokan tai ryhmän tasolla

Oma luokka on lapselle läheinen ja tärkeä yhteisö. Myös vanhemmat ovat osaa tätä yhteisöä. Vanhempien tutustuminen luokkaan, opettajaan ja toisiinsa rakentaa osaltaan hyvää yhteishenkeä. Vanhempien osallisuus ja yhteinen toiminta vahvistavat luokan sosiaalisia suhteita ja hyvinvointia, tarjoavat vanhemmille vertaistukea ja opettajille vanhempien tuen.

Samalla lasten ympärille rakentuu turva- verkosto ja lapset näkevät, että yhdessä toimimalla saadaan hyviä asioita aikaan.

Vanhempien osallisuuden merkitys korostuu esimerkiksi kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Yhdessä rakennettu luokkayhteisö ehkäisee ulkopuolelle jäämistä ja kiusaamista. Vanhempien osallisuus ja koulun arjessa näkyminen viestivät lapsille, että koulu ja vanhemmat toimivat yhdessä. Lasten ja vanhempien osallistuminen yhteisten pelisääntöjen laatimiseen sitouttaa yhteisiin tavoitteisiin ja ehkäisee osaltaan kiusaamista.

Vanhempien osaamista voidaan hyödyntää koulussa myös oppitunneilla. Vanhemmilla on ammattiansa ja harrastustensa kautta monenlaista osaamista ja asiantuntemusta, jota voitaisiin käyttää rohkeammin kouluissa.

Vanhempien osallisuus koulun tasolla

Kouluyhteisö rakennetaan yhdessä. Opetussuunnitelman perusteiden mukaan vanhemmille tulee tarjota mahdollisuuksia osallistua koulun toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Vanhempien näkemyksiä koulun toiminnan kehittämisestä kannattaa koota ja kutsua vanhempia mukaan koulun kehittämistyöhön ja työryhmiin.

Jokaisessa koulussa toimii oppilas- huoltoryhmä, joka on koulun hyvinvointityön keskeinen rakenne ja toimija. Ryhmä on monialainen ja siinä tulee olla mukana myös oppilaita ja vanhempia. Oppilashuoltoryhmä koordinoi koulun hyvinvointityötä. Kun koulussa huo-

mataan hyvinvointiin liittyviä haasteita, myös vanhempia kannattaa kuulla. He seuraavat lastensa koulunkäyntiä kodin näkökulmasta ja havaitsevat sellaisia asioita, joita koulun sisällä ei välttämättä huomata. Vanhemmat tuntevat myös lasten elinympäristön ja siihen liittyvät haasteet, jotka heijastuvat kouluun.

Vanhempainyhdistys antaa foorumin vanhempien toiminnalle ja vahvistaa vanhempien osallisuutta kouluyhteisössä. Vanhempaintoiminta kannattaa suunnata kouluissa hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä vahvistamaan suuntaan ja ottaa vanhemmat aktiivisesti mukaan koulun hyvinvointityöhön ja yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Vanhempainyhdistystä kannattaa hyödyntää esimerkiksi vanhempien näkemysten kuulemisessa ja koamisessa, hyvinvointiin liittyvien asiakirjojen työstössä, viestinnässä ja yhteisten tapahtumien järjestämisessä.

Koulussa on tärkeä kiinnittää huomiota oppilaiden ja vanhempien näkökulmasta mielekkäisiin, kannustaviin ja monipuolisiin osallistumisen tapoihin. Vanhempien osallisuuden lisääminen vaatii rohkeutta avata koulun ovia vanhemmille ja kokeilla uusia toimintatapoja. Vain siten voi syntyä jotain uutta.

VINKKEJÄ VANHEMPIEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMISEEN

- Piirtäkää omasta koulustanne vanhempien osallisuuden kartta, jossa näkyvät oppilaan, luokan ja koulun tasot. Pyytäkää myös vanhempainyhdistystä / vanhempia piirtämään kartta. Pohtikaa, millä tasoilla ja miten vanhempien osallisuutta tulisi erityisesti vahvistaa.
- Suunnitelkaa, miten ekaluokkalaisten ja yläkoulua aloittavien vanhemmat otetaan koulussa vastaan. Käyttäkää siirtymävaiheissa aikaa tutustumiseen, ryhmäytymiseen ja positiivisen yhteistyön rakentamiseen. Vanhempainliiton verkkosivuilta löytyvät oppaat ekaluokkalaisten ja seiskaluokkalaisten vanhemmille ovat vapaasti käytettävissä. Niihin löytyvät verkkosivuilta myös valmiit vanhempainiltamallit.

Koulu alkaa – tervetuloa!
Opas ekaluokkalaisten vanhemmalle

Tervetuloa yläkouluun!
Opas seiskaluokkalaisten vanhemmalle

- Tukekaa luokan vanhempien toisiinsa tutustumista, verkostoitumista ja kannustakaa vanhempia perustamaan luokkatoimikunta tai -tiimi. Vanhempainliiton verkkosivuilta löytyy siihen valmista materiaalia.

Vanhempaintiimi – ryhmän ja luokan vertaistoimintaan

- Kutsukaa vanhempia mukaan koulun arkeen, teemapäiviin, retkille tai vaikka lukemaan lapsille. Vanhemmilla on ammattiensa ja harrastustensa kautta monenlaista osaamista ja asiantuntemusta, jota kannattaa hyödyntää kouluissa. Käyttäkää vanhempien osaamista, tietoja ja taitoja oppilaanohjauksessa, oppitunneilla, ilmiöviikoilla, PopUp-koulupäivissä tai vieraillemalla vanhempien työpaikoilla. Ottakaa avuksi myös teknologian tarjoamat mahdollisuudet.

- Perustakaa kouluun vanhempainyhdistys. Tehkää tiivistä yhteistyötä vanhempainyhdistyksen kanssa ja ottakaa se aktiivisesti mukaan koulun hyvinvointityöhön. Vanhempainliiton verkkosivuilta löytyy paljon materiaalia vanhempainyhdistyksen toimintaan.

Vanhempaintoiminta – turvaverkkoja lasten ja nuorten ympärille

Tule mukaan vanhempaintoimintaan!

TOIMIVA VIESTINTÄ

Hyvin toimiva viestintä on tärkeä osa kodin ja koulun yhteistyötä. Koulussa on hyvä olla yhteiset linjaukset siitä, miten viestintää toteutetaan. Viestinnän pelisäännöistä kannattaa käydä keskustelua myös vanhempien kanssa ja sitouttaa vanhemmat niihin. Näin viestintä kodin ja koulun välillä toimii parhaalla mahdollisella tavalla.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Kodin ja koulun välinen viestintä on suunnitelmallista.
- ✓ Koulussa on yhteiset viestinnän linjaukset ja niitä noudatetaan.
- ✓ Vanhempien näkemyksiä kuullaan ja huomioidaan koulun viestintää suunniteltaessa.
- ✓ Vanhempien kanssa keskustellaan ja sovitaan yhteisistä viestinnän pelisäännöistä.
- ✓ Viestinnässä huomioidaan perheiden moninaisuus ja sen mukanaan tuomat haasteet.

” *Toimiva viestintä huomioi erilaiset vanhemmat*

Kodin ja koulun yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä monipuolista viestintää. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä tulee hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Yhteiset pelisäännöt viestintään

Viestintä edellyttää johtamista. Yhdessä sovitut viestinnän pelisäännöt varmistavat, että koulun henkilökunta sitoutuu viestinnän tavoitteisiin ja yhteneviin toimintatapoihin. Kun viestinnän pelisäännöistä keskustellaan myös vanhempien kanssa, kotiväki voi kertoa näkemyksensä, kokee osallisuutta ja sitoutuu yhteisiin pelisääntöihin. Koulun johdon tehtävä on huolehtia, että viestintää koskevat linjat muuttuvat osaksi koulujen käytäntöjä. Viestinnän pelisäännöt on hyvä käydä läpi opettajien ja vanhempien kanssa esimerkiksi aina lukuvuoden alkaessa.

Viestintäsuunnitelma ohjaa viestintää

Toimiva viestintä on suunnitelmallista, oikea-aikaista, vuorovaikutteista, tasa-arvoista ja helposti saavutettavaa. Koulussa ja kunnassa on tärkeää olla viestintäsuunnitelma, johon koko henkilöstö sitoutuu. Koteihin tulee monen tasoista viestintää useilta eri tahoilta: opettajalta, rehtorilta ja sivistystoimelta. On tärkeää, että viestit ovat keskenään linjassa eivätkä ole päällekkäisiä.

Perheiden moninaisuuden huomioiminen

Koteihin tulee viestiä ajoissa, jotta vanhemmat ehtivät reagoida viestien sisältöihin. Viestiä kannattaa toistaa ja huolehtia siitä, että se on tavoittaa kaikki asianosaiset yhtä aikaa. Lisäksi on hyvä tarkistaa, että viesti on mennyt perille ja sen sisältö on ymmärretty. Perheiden moninaisuus (mm. kahden kodin lapset, etä- ja bonusvanhemmat, eri kieli- ja kulttuuritautat, näkövammaiset, selkokieltä tarvitsevat) täytyy huomioida koulujen viestintää suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Vanhemmat seuraavat koulun arkea mielellään somekanavista. Koulun arkea ja upeaa pedagogiikkaa voi tehdä tutuksi vanhemmille käyttäen apuna valoku-

via, blogeja, vlogeja ja sosiaalisen median kanavia. Monien näiden kanavien käyttäminen on mahdollista, kunhan tietosuojaasiat on pohdittu yhdessä kunnan / koulun sisällä ja vanhempien kanssa.

Positiiviset viestit tärkeitä

Opetussuunnitelman perusteissa nostetaan esiin positiivisen viestinnän merkitys: kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Tämä tulee ottaa huomioon niin digitaalisessa viestinnässä kuin henkilökohtaisissa vanhempien ja oppilaiden tapaamisissa.

Vuorovaikutustaitoja tarvitaan

Viestintä on vastuullista dialogia. Vastuu arkiviestinnästä ja omista viestintätaidoista on jokaisella koulun toimijalla. Kasvokkaisessa ja digitaalisessa viestinnässä tarvitaan samanlaisia vuorovaikutustaitoja: kuulemista, kunnioitusta, kykyä ja halua tarkastella asioita eri näkökulmista, myötätuntoa ja harkitsevuutta. Henkilökohtaisilla viestintätaidoilla rakennetaan vanhempien luottamusta ja hyvää yhteistyötä.

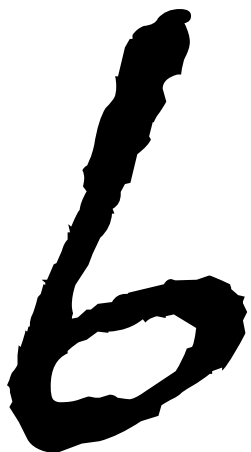
VINKKEJÄ VIESTINNÄN KEHITTÄMISEEN

- Keskustelkaa koulussa ja vanhempainillassa kodin ja koulun välisestä viestinnästä ja sen kehittämisen tarpeista.
- Kerätkää eri kieli- ja kulttuuritaustaisten vanhempien kokemuksia ja toiveita koulun viestinnästä ja viestintäkanavien käytöstä. Esimerkiksi selkokieliisyys ja kuvien käyttäminen tekevät viestinnästä ymmärrettävämpää kaikille vanhemmille. Huolehtikaa siitä, että tärkeimmät viestit käännetään eri kielille.
- Laatikaa kouluun yhteiset viestinnän pelisäännöt. Käykää ne lukuvuoden alussa läpi henkilökunnan ja vanhempien kanssa.
- Järjestäkää jokaisen lukuvuoden alussa Wilman, Helmin tms. koulussa käytettävien viestintävälineiden käytön opastusta sitä tarvitseville vanhemmille. Myös vanhempainyhdistys voi toimia opastuksen järjestäjänä. Käyttöopastuksessa on tärkeä huomioida eri kieli- ja kulttuuritaustaiset vanhemmat.
- Käykää koulussa keskustelua Wilman, Helmin, tms. käytöstä: mitä ja miten kanavassa viestitään, mihin tilanteisiin se soveltuu, milloin tarvitaan kasvokkaisia kohtauksia jne. Tukea ja apua Wilman käyttöön löydät Vanhempainliiton verkkosivuilta:

[Viesti Wilmalla viisaasti. Opettajan opas kodin ja koulun väliseen sähköiseen viestintään.](#)

[Wilmaa yhteistyössä -luennot.](#)

[Mitä mieltä Wilma-viestinnästä, vanhemmat ja opettajat?](#)

VUOROVAIKUTTEISET VANHEMPAINILLAT JA MUUT TAPAHTUMAT

Millainen olisi hyvä vanhempainilta? Vuorovaikutteinen, keskusteleva tai toiminnallinen. Myös muut vanhemmille suunnatut tapahtumat ja tilaisuudet kannattaa järjestää samoja periaatteita noudattaen. Parhaimmillaan vanhempainilloissa ja muissa tilaisuuksissa tutustutaan toisiin, keskustellaan, tehdään yhdessä ja vahvistetaan yhteisöllisyyttä.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Koulussa pohditaan vanhempainiltojen tarkoitusta ja tavoitteita.
- ✓ Vanhempainilloissa käytetään aikaa toisiin tutustumiseen.
- ✓ Vanhempainillat ovat vuorovaikutteisia ja vanhempien osallisuutta vahvistavia.
- ✓ Vanhemmat voivat vaikuttaa vanhempainiltojen sisältöihin.
- ✓ Vanhempainiltojen lisäksi koulussa on muita tilaisuuksia ja tapahtumia, joihin vanhemmat kutsutaan mukaan.

Vanhempainillat ovat edelleen yleinen tapa tehdä kodin ja koulun yhteistyötä. Koulussa on hyvä pohtia, mihin käyteen se aika, joka ollaan luokan tai koulun vanhempien kanssa kasvokkain. Vanhempainiltaa ei kannata käyttää tiedon jakamiseen, sitä varten kouluissa on muita kanavia. Vanhempainilta on hyvä foorumi toisiin tutustumiseen, yhteisistä asioista keskusteluun ja yhteisen toiminnan suunnitteluun.

Mikä vanhempia kiinnostaa?

Koulun kannattaa viestiä vanhemmille, miksi vanhempainiltoihin osallistuminen on tärkeää, ja pyrkiä rakentamaan vanhempainiltojen sisällöt sellaisiksi, että ne kiinnostavat vanhempia. Vanhemmat tulevat sellaisiin vanhempainiltoihin ja kou-

lun tilaisuuksiin, joista he kokevat olevan hyötyä oman lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa. Myös kouluyhteisöön, muihin vanhempiin ja koulun arkeen tutustuminen kiinnostavat vanhempia. Suuri osa vanhemmista haluaa olla mukana tukemassa kouluhyvinvointia. Vanhempainilloissa kannattaa käyttää aikaa siihen, miten koulu ja vanhemmat voivat yhdessä tukea lasten hyvinvointia luokassa tai kouluyhteisössä, ja mitä konkreettista vanhemmat voivat asian hyväksi tehdä.

Kutsulla on merkitystä

Kutsusta kannattaa tehdä innostava, kannustava ja viestiä, että vanhemmat ovat tervetulleita kouluun. Vanhempainiltojen ja muiden tapahtumien ajankohdat on hyvä ilmoittaa vanhemmille heti lukuvuoden tai lukukauden alkaessa ja lähettää kutsut hyvissä ajoin koteihin.

” Oppilaiden ääni mukaan vanhem- painiltoihin

Vanhemmilta voi pyytää etukäteen aiheita tai kysymyksiä, joita he toivoisivat vanhempainillassa käsiteltävän.

Kaikki vanhemmat eivät tule vanhempainiltoihin ja heillä on siihen erilaisia

syitä. Niitä vanhempia, joista tiedetään, että he eivät yleensä osallistu, kannattaa kutsua henkilökohtaisesti. Heitä voi kontaktoida myös vanhempainillan jälkeen ja kertoa, millaisia asioita siinä käsiteltiin. ”Vaikeasti tavoitettavien vanhempien” kanssa joutuu tekemään henkilökohtaista työtä, mutta se useimmiten kannattaa. Kun vanhemman saa kerran mukaan vanhempainiltaan, hän rohkaistuu tulemaan sinne uudestaan.

Mukava ja välitön ilmapiiri

Myönteinen, mukava ja välitön ilmapiiri kannustaa vanhempia keskusteluun, vuorovaikutukseen ja osallistumiseen. Opettajan ja rehtorin merkitys hyvän tunnelman luojana on suuri - innostus, positiivinen asenne, tapa olla ja toimia välittyä vanhemmille ja tarttuu heihin.

Mistä tietää vanhempainillan onnistuneen?

Vanhempainilta on onnistunut, kun osallistujat kokevat, että sinne kannatti tulla.

Vanhempainillan tietää onnistuneen, kun tila täyttyy puheen sorinasta, uusia ideoita syntyy ja opettajat ja vanhemmat lähtevät sieltä innostuneina. Vanhempainilloista ja muista vanhemmille suunnatuista tilaisuuksista kannattaa kerätä vanhemmilta palautetta. Se auttaa suunnittelemaan seuraavia vanhempainiltoja ja tapahtumia.

Muut tapahtumat ja tilaisuudet

Kodin ja koulun yhteistyö voi olla paljon muutakin kuin vanhempainiltoja. Erilaiset juhlat, teemapäivät, liikunta- ja kulttuuritapahtumat, peli-illat, pop up -koulupäivät, Kodin ja Koulun Päivät ja perheillat madaltavat vanhempien kynnystä tulla kouluun ja vahvistavat osaltaan yhteisöllisyyttä. Osa vanhemmista osallistuu mieluummin epävirallisiin tilaisuuksiin ja tutustuu niiden kautta helpommin kouluun, opettajiin ja toisiin vanhempiin.

Vanhempien palaute auttaa kehittämään vanhempainiltoja

VINKKEJÄ VANHEMPAINILTOJEN KEHITTÄMISEEN

- Kokeilkaa rohkeasti erilaisia vanhempainiltoja, esimerkiksi yhteisen tekemisen ja toiminnallisuuden ympärille rakentuvat vanhempainillat, vanhempien suunnittelemat ja järjestämät vanhempainillat, oppilaiden järjestämät vanhempainillat, luokka-astekohtaiset vanhempainillat, verkkovanhempainillat tai vanhempainiltojen striimaus. Voi myös pohtia, onko vanhempainillan tarpeen olla aina illalla. Vanhempainillan voi korvata joskus esimerkiksi rehtorin tai opettajan aamukahveilla.
- Tuokaa vanhempainiltojen keskustelujen pohjaksi vanhempia kiinnostavia aiheita, esimerkiksi lasten terveisiä, kysymyksiä tai huolia. Myös kouluterveyskyselyn koulukohtaiset tulokset, laajojen terveystarkastusten luokkakohdaiset yhteenvedot sekä erilaiset hyvinvointiin tai kiusaamiseen liittyvät kartoitukset luovat hyvää pohjaa yhteiselle keskustelulle.
- Käyttäkää vanhempainilloissa aikaa toisiin tutustumiseen, erityisesti koulupolun nivelvaiheissa ja silloin, kun opettaja aloittaa uuden luokan tai ryhmän kanssa. Tähän löytyy vinkkejä Vanhempainliiton Wilho -työkalusta ja ekaluokkalaisten ja seiskaluokkalaisten vanhempien oppaiden yhteyteen rakennetuista vanhempainiltamalleista:
[Wilho – työkalu keskustelemaan vanhempainiltaan](#)
[Koulu alkaa – tervetuloa!](#)
[Tervetuloa yläkouluun!](#)
[Opas seiskaluokkalaisten vanhemmille](#)

- Tehkää vanhempainillan kutsuista innostavia ja vanhempia puhuttelevia. Kokeilkaa esimerkiksi oppilaiden tekemiä kutsuja, joilla lapsi kutsuu oman vanhempansa vanhempainiltaan.
- Miettikää vanhempainillan tilaa. Tila vaikuttaa siihen, millaista vuorovaikutusta vanhempainilloissa syntyy. Luokassa tuolit voi järjestää puolikaareen tai pöytien ympärille voi koota pieniä keskusteluryhmiä. Suuressa tilassa, esimerkiksi koulun juhlasaliissa, vanhemmat voi laittaa juttelemaan pareittain tai hyödyntää sähköisiä kyselytyökaluja, joiden kautta kaikki vanhemmat pääsevät osallistumaan. Luokan vanhempainillalle voi löytyä koulusta luokan sijaan joku muukin viihtyisä paikka. Vanhempainillan voi pitää myös viihtyisässä paikassa koulun ulkopuolella.
- Tulkaa mukaan vuosittain järjestettävään maailman suurimpaan vanhempainiltaan.
[Maailman suurin vanhempainilta](#)
- Osallistukaa valtakunnalliseen, syyskuun viimeisenä perjantaina järjestettävään Kodin ja Koulun Päivään.
[Kodin ja Koulun Päivä](#)
- Ottakaa vanhemmat mukaan julistamaan koulurauhaa lukuvuoden käynnistyessä.
[Koulurauha-ohjelma](#)

VANHEMPAIN TAPAAMISET

Vanhempainvartti, arviointikeskustelu, kehityskeskustelu – vanhempaintapaamisilla on monta nimeä ja niillä voi olla erilaisia tavoitteita. Vanhempien näkökulmasta on tärkeää päästä säännöllisesti keskustelemaan lapsesta ja lapsen koulunkäynnistä opettajan kanssa. Jokainen vanhempi tarvitsee näitä keskusteluja ja lähes kaikki vanhemmat tulevat niihin mielellään.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Koulussa on yhteiset käytännöt vanhempaintapaamisten järjestämisestä.
- ✓ Jokaisen oppilaan vanhemmalle tarjotaan mahdollisuus keskustella lapsen opettajan kanssa vähintään kerran lukuvuodessa.
- ✓ Keskusteluaikoja tarjotaan eri aikaan päivästä.
- ✓ Vanhemmilla on mahdollisuus valmistautua keskusteluun etukäteen.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä. Tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä tulee antaa riittävän usein. Säännöllisen palautteen avulla

la huoltaja voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Opettajan, oppilaan ja huoltajan yhteiset keskustelut edistävät keskinäistä luottamusta ja välittävät tietoa oppilaan tilanteesta. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)

Monenlaisia tapaamisia

Vanhempaintapaamisilla on lapsen koulupolun varrella erilaisia tavoitteita. Ensimmäinen tapaaminen auttaa opettajaa tutustumaan uuteen oppilaaseen ja hänen perheeseensä ja lasta ja perhettä opettajaan. Arviointikeskustelu antaa vanhemmille tietoa lapsen oppimisen ja opintojen edistymisestä. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvissä keskusteluissa arvioidaan tuen tarvetta ja suunnitellaan sen toteutusta. Koulussa on tärkeää olla yhteiset linjaukset siitä, milloin ja miten tapaamisia vanhempien kanssa järjestetään.

Jokaisella vanhemmalla tulisi olla mahdollisuus lapsen opettajan tai ryhmänohjaajan tapaamiseen tarpeen mukaan, mutta ainakin kerran lukuvuodessa. Keskustelut ovat tärkeitä kaikille vanhemmille – myös niille, joiden lasten koulunkäynti sujuu hyvin. Kieli ei saa olla tapaamisten este. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten vanhempien tapaamiset on tärkeää järjestää tarvittaessa ammattitaitoista tulkkia apuna käyttäen.

Vanhemmat tulevat yleensä vanhempaintapaamisiin mielellään. Keskusteluaikoja on hyvä tarjota eri aikaan päivästä, jotta kaikilla vanhemmilla on mahdollisuus osallistua. Vanhempaintapaamisia voidaan järjestää myös etänä verkon välityksellä, mikä saattaa lisätä vanhempien mahdollisuuksia osallistua keskusteluun päiväaikaan.

VINKKEJÄ VANHEMPAIN TAPAAMISEN JÄRJESTÄMISEEN

Laatkaa yhteiset käytännöt siitä, milloin ja miten vanhempaintapaamisia järjestetään.

Ennen tapaamista

- Kerro vanhemmille keskusteluista ja sen tavoitteista ajoissa ja tarjoa mahdollisuuksien mukaan aamu-, iltapäivä- ja ilta-aikoja.
- Mieti esille otettavat aiheet etukäteen ja kerro ne myös vanhemmille. Näin annat myös heille mahdollisuuden valmistautua keskusteluun. Jos toivot vanhempien täyttävän keskusteluun liittyvän taustalomakkeen, anna se heille hyvissä ajoin.
- Kerro myös lapsille keskusteluista. Jos lapsi on mukana keskustelussa, pohdi etukäteen, kuinka varmistat hänen osallisuutensa.
- Varaa tapaamiseen riittävästi aikaa ja sopivan rauhallinen tila.

Jokaisen vanhemman on tärkeä päästä keskustelemaan lapsen koulunkäynnistä

Tapaamisessa

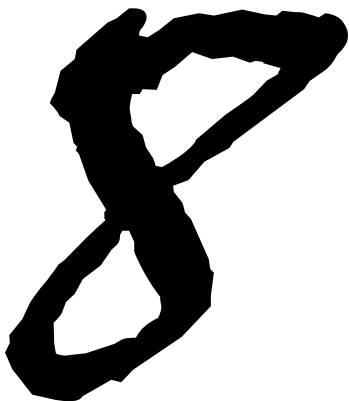
- Luo tapaamiseen mukava ja välitön tunnelma, jossa on helppo keskustella.
- Käytä kieltä, joka on sekä vanhemmille että lapselle tuttua.
- Huolehdi, että kaikki osallistuvat keskusteluun. Mikäli vanhemmat tai opettaja haluavat keskustella jostain ilman lapsen läsnäoloa, varaa sitä varten oma aika.
- Kuuntele, tee tarkentavia kysymyksiä ja yhteenvetoja.
- Kerro positiivisia asioita lapsesta.
- Ota esiin mahdolliset huolet. Etsikää yhdessä ratkaisuja. Asettakaa konkreettisia tavoitteita ja sopikaa, miten tavoitteiden saavuttamista seurataan.
- Päätä keskustelu niin, että kaikki osapuolet lähtevät keskustelusta tyytyväisinä.

KESY –materiaali ja toimintamalli tarjoaa apuvälineen keskusteluun, jossa lapsella on kommunikointirajotteita.

[KESY – keskustelu symbolein](#)

Wilho –materiaalista löytyy tsekkauslista eri kieli- ja kulttuuri-taustaisten vanhempien kohtaamiseen.

[Wilho-materiaali](#)

VANHEMPAINTOIMINTAA LUOKASSA JA KOULUSSA

Vanhempaintoiminta on osa kodin ja koulun yhteistyötä. Vanhempaintoiminta on vanhempien järjestämää vapaaehtoistoimintaa. Se on avointa kaikille vanhemmille ja sitä tehdään koulun tai luokan kaikkien lasten hyväksi. Vanhemmat voivat olla monella tavalla tukemassa luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja vahvistamassa yhteisöllisyyttä.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Koulu tarjoaa vanhemmille mahdollisuuksia tutustua toisiinsa.
- ✓ Koulussa kannustetaan vanhempia vanhempaintoimintaan ja tuetaan vanhempia sen käynnistämisessä.
- ✓ Koulu tarjoaa puitteet ja tilat vanhempaintoiminnalle.
- ✓ Vanhempaintoiminnan tavoitteista ja tarpeista keskustellaan yhdessä vanhempien kanssa.
- ✓ Koulussa on vanhempainyhdistys tai vastaava.
- ✓ Koulu tekee aktiivista yhteistyötä vanhempainyhdistyksen kanssa.

Vanhempaintoiminta vahvistaa kouluhyvinvointia

Vanhempaintoiminnan tukeminen on nostettu ensimmäistä kertaa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014): ”Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempainverkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.”

Vanhempain järjestämää vapaaehtoistoimintaa

Vanhempaintoiminta on vanhempien järjestämää ja johtamaa toimintaa, jossa tehdään yhteistyötä koulun ja opettajien kanssa. Vanhempaintoiminta lähtee aina liikkeelle paikallisista tarpeista. Se perus-

tuu vapaaehtoisuuteen, on avointa kaikille vanhemmille ja toimii kaikkien lasten hyväksi.

Vanhempaintoimintaa voi olla luokan/ryhmän, koulun ja kunnan tasoilla. Luokassa voi toimia vanhempainiimi, luokkatoimikunta tai vastaava. Kouluissa toimii vanhempainyhdistyksiä, -toimikuntia tai verkostoja. Kunnassa voi toimia kuntakohtainen vanhempainyhdistys tai -verkosto.

Vanhempaintoiminnan tapahtumia, tilaisuuksia ja kampanjoita järjestetään monenlaisten hyvinvointiin liittyvien teemojen ympärille: turvallisuus, terveellisyys, kaveritaidot ja kiusaaminen, mediakasvatus, sisäilma, jne. Vanhempaintoiminta, erityisesti vanhempainyhdistystoiminta, on myös vaikuttamistyötä, jolla vaikutetaan lapsia, nuoria ja koulua koskevaan päätöksentekoon kunnassa.

Yhteistyötä koulun ja opettajan kanssa tarvitaan

Vanhempaintoiminta tarvitsee käynnistykseen koulun ja opettajien tukea: vanhempien mahdollisuutta tutustua toisiinsa ja verkostoitua, yhteistä pohdintaa toiminnan tavoitteista ja sisällöistä, mahdollisuutta käyttää koulun tiloja ja viestiä toiminnasta koulun tai luokan vanhemmille.

Aktiivista ja mutkatonta yhteistyötä tarvitaan myös toiminnan toteutuksessa. Koululla on hyvä olla edustus vanhempainyhdistyksen kokouksissa. Näin viestintä kodin ja vanhempainyhdistyksen välillä toimii ja yhdistys pääsee mukaan tukemaan koulun lukuvuosittaisia kehittämisteemoja. Myös luokkatasolla on hyvä pohtia yhdessä opettajan kanssa, millainen vanhempaintoiminta tukee luokan hyvinvointia. Vanhempaintoimintaa kannattaa suunnata pois varainhankinnasta kohti kouluhyvinvoinnin vahvistamista.

VINKKEJÄ VANHEMPAINTOIMINTAAN

- Vanhempainliiton verkkosivuilta löytyy paljon aineistoa vanhempaintoiminnan ja erityisesti vanhempainyhdistyksen perustamiseen ja toiminnan järjestämiseen. Liitosta ja verkkosivuilla olevasta aineistosta kannattaa vinkata koulun vanhemmille. Vanhempainliitto auttaa mielellään kaikissa vanhempaintoimintaan liittyvissä kysymyksissä.

[Vanhempaintoiminta – turvaverkkoja lasten ja nuorten ympärille](#)

[Tule mukaan vanhempaintoimintaan](#)

[Perusesite vanhempaintoiminnasta](#)

[101 ideaa vanhempaintoimintaan -opas](#)

[Avaimia monikulttuuriseen vanhempaintoimintaan](#)

[Vanhempaintiimi – ryhmän ja luokan vertaistoimintaan](#)

[Yhdenvertaisuutta päiväkotiin, kouluun ja vanhempaintoimintaan](#)

YHDENVERTAISUUS KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖSSÄ

Yhdenvertaisuus kodin ja koulun yhteistyössä tarkoittaa kaikkien oppilaiden vanhempien mahdollisuutta osallistua ja olla mukana lapsensa koulunkäynnissä sekä kodin ja koulun yhteistyössä. Yhdenvertaisuus ei tarkoita aina samanlaista yhteistyötä kaikkien vanhempien kanssa, vaan perheiden erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden tunnistamista ja niiden huomioimista yhteistyön käytännöissä. Jokaisen vanhemman tulee kokea tulevansa kuulluksi ja kohdatuksi lapsensa koulussa riippumatta hänen tai lapsensa kieli- ja kulttuuritaustasta, tuen tarpeesta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tms.

TSEKKAUSLISTA

- ✓ Koulussa tunnustetaan perheiden moninaisuus.
- ✓ Kodin ja koulun yhteistyössä huomioidaan perheiden erilaiset tarpeet (esim. eri kieli- ja kulttuuritaustaiset vanhemmat, erityislapsiperheet).
- ✓ Koulun henkilökunnalla on osaamista kohdata erilaisia vanhempia ja heidän lapsiaan.
- ✓ Koulun viestintä on saavutettavaa ja se huomioi erilaiset perheet.
- ✓ Vanhemmille suunnatut tapahtumat ja tilaisuudet ovat esteettömiä.

Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikille taataan yhdenvertaiset palvelut ja mahdollisuus osallistua erilaisista lähtökohdista ja tukitarpeista riippumatta. Samanlainen kohtelu ei takaa aina yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet osallistua ovat erilaiset. Koulussa on tärkeää tunnistaa erilaiset perheet ja huomioida erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien erityistarpeet kodin ja koulun yhteistyön käytäntöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Myös Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) edellyttävät, että kodin ja koulun yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus.

Esteettömyys ja erilaisuutta arvostava arvopohja

Yhdenvertaisuutta ja osallisuutta voidaan tukea koulussa kehittämällä koulun toimintakulttuuria esteettömäksi ja koulun arvopohjaa erilaisuutta arvostavaksi. Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koulu yhteisössä vahvistavat:

- riittävä tieto, ennakkoluulojen tiedostaminen ja purkaminen
- kasvokkaiset, dialogiset kohtaamiset, joissa lapset ja vanhemmat tulevat nähdyiksi, kuulluiksi ja arvostetuiksi
- joukkoon kuulumisen vahvistaminen ja yksilöiden hyväksyminen omana itsenään
- yhteisölliset, esteettömät tapahtumat, vanhempainillat, vertaistuki ja muut hyvät käytännöt
- tuen oikea-aikaisuus ja riittävyys, ennaltaehkäisy
- moniammatillisuus, verkostojen yhteistyö.

Arvostava kohtaaminen ja lapsen vahvuuksille rakentuva yhteistyö

Vanhempainliiton kyselyissä käy ilmi, että erityislapsiperheiden vanhemmat toi-

vovat kodin ja koulun yhteistyöltä vanhempien arvostavaa kohtaamista, perheiden tilanteiden huomioimista ja viestinnän kehittämistä. Lapsen erityistarpeiden ja vahvuuksien tukemista tulisi tehdä hyvässä yhteistyössä vanhempien kanssa. Koulun tilaisuuksien ja vanhempaintoiminnan toivotaan olevan esteettömiä. Lastenhoitoapu tapahtumien aikana lisäisi vanhempien osallistumista. Vanhemmat toivovat myös muiden vanhempien asenteisiin vaikuttamista, jotta erilaisuutta arvostettaisiin myös vanhempien muodostamassa yhteisössä.

Kulttuurisensitiivisyys ja monikielinen, vanhemmat tavoittava viestintä

Kodin ja koulun yhteistyö eri kieli- ja kulttuuritaustaisten vanhempien kanssa edellyttää kouluilta kulttuurisensitiivisyyttä ja kulttuurien tuntemusta. Kieli- ja kulttuuritulkki- ja käyttö ja monikielinen viestintä tukevat yhteistyötä. Vanhempien kannustaminen ja tukeminen ja yksilölliset ratkaisut yhteistyössä vahvistavat kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta.

Sukupuoli- ja tasa-arvotietoinen koulu

Koulujen on tärkeä tunnistaa myös sukupuolivähemmistöt ja erilaiset perhemuodot (esim. sateenkaariperheet, yhden vanhemman perheet, kahden kodin lapset, etä- ja bonusvanhemmat) toiminnassaan ja asenteissaan. Sukupuoli- ja tasa-arvotietoinen koulu tunnistaa perhemuotojen erityispiirteet ja muokkaa käytäntöjään vastaamaan perheiden monimuotoisuutta.

VINKKEJÄ YHDENVERTAISUUDEN VAHVISTAMISEEN

- Vanhempainliiton Yhdenvertaisuutta –site tarjoaa konkreettisia ideoita yhdenvertaisuuden edistämiseen lasten, nuorten, vanhempien ja koulujen henkilökunnan kesken.

[Yhdenvertaisuutta päiväkotiin, kouluun ja vanhempain toimintaan](#)

- Vanhempainliiton verkkosivuilta löytyy hyviä käytäntöjä erityislasten ja perheiden osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseen koulussa.

[Lasten osallisuuden edistäminen lähtee aikuisten asenteista](#)

- Esteettömän tapahtuman voit järjestää Vanhempainliiton tuottaman tsekkauslistan avulla.

[Esteettömän tapahtuman tsekkauslista kouluille](#)

- Symbolipohjainen KESY- peli ja lapsilähtöistä kommunikaatiota tukeva toimintamalli varmistavat oppilaan osallisuuden häntä koskeissa kehitys-, HOJKS- ja moniammatillisissa keskusteluissa kouluissa.

[KESY – keskustelu symbolein](#)

- Rinnakkaiselosta yhteiselo -videosarja avaa monikulttuurisuuden ja kulttuurisensitiivisyyden huomioimista kouluyhteisössä ja vanhempien kohtaamisessa.

[Rinnakkaiselosta yhteiselo](#)

- Wilho on opettajille suunnattu työkalu vuorovaikutteisen vanhempainilän tai vanhempaintapaamisen järjestämiseen. Materiaalissa on huomioitu erityisesti maahanmuuttajavanhempien osallisuuden vahvistaminen.

[Wilho – keskustelemaan vanhempainilän](#)

- Eväitä monikulttuurisen koulun arkeen –huoneentaulu opettajalle.

[Eväitä monikulttuurisen koulun arkeen](#)

- Avaimia monikulttuuriseen vanhempain toimintaan vanhempain toimijoille.

[Avaimia monikulttuuriseen vanhempain toimintaan](#)

- Konkreettisia vinkkejä monimuotoisten perheiden kohtaamiseen löytyy Monimuotoiset perheet -verkoston verkkosivuilta.

[Monimuotoisten perheiden kohtaaminen](#)

10

MEIDÄN KOULUN KEHITTÄMISTAVOITTEET

Miten kodin ja koulun yhteistyötä tulisi teidän koulussanne kehittää? Kirjatkaa ylös oman koulunne kehittämistarpeet ja konkreettiset kehittämistavoitteet. Tavoitteet voivat olla pieniä tai suuria, esimerkiksi vanhempainiltojen tai vanhempaintapaamisten kehittäminen, vanhempaintoiminnan vahvistaminen koulu yhteisössä tai vanhempien osallisuuden kehittäminen oppilaan, luokan ja koulun tasoilla.

Kehittämistavoitteesta on hyvä tehdä konkreettinen suunnitelma, jossa mietitään mitä, miten ja milloin tehdään sekä vastuut suunnitelman toteuttamisesta. Suunnitelman kirjaaminen koulun lukuvuosisuunnitelmaan vahvistaa sen toteutumista. Vanhemmat / vanhempainyhdistys kannattaa ottaa kehittämiseen mukaan, ja myös heille on tärkeää antaa vastuuta kehittämisessä. Kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen on yhteinen asia, jossa tarvitaan sekä koulun henkilökunnan että vanhempien osallisuutta.

Yhteistyöllä kirjauksista käytäntöön

Suomen Vanhempainliitto - vanhempien osallisuuden ja kasvatusyhteistyön asiantuntija

Suomen Vanhempainliitto on vanhempainyhdistysten yhteistyöjärjestö. Vanhempainliittoon kuuluu noin 1300 päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa toimivaa, rekisteröitynyttä vanhempainyhdistystä. Liitto auttaa, tukee ja kannustaa vanhempainoimijoita hyvinvoinnin edistämässä paikallisella tasolla kouluissa ja päiväkodeissa, kunnissa ja yhteiskunnassa. Vanhempainliitto tukee myös koulun toimijoita kodin ja koulun yhteistyöhön ja vanhempainoimintaan liittyvissä kysymyksissä.

www.vanhempainliitto.fi
@kotijakoulu

Yhteistyössä:
Förbundet Hem och Skola i Finland
Opetushallitus